

Het verdraagzaamheidplan van Si-Be

1. Waarom een verdraagzaamheidplan?

Het Sint-Bernardusinstituut is een **middenschool** met een sterke **lokale binding**. De school kent zoals elke secundaire school het probleem van het pesten. Het feit dat we een middenschool zijn en dat onze leerlingen allemaal uit de directe omgeving van de school komen, zorgt voor een aantal specifieke eigenschappen van dit probleem en vraagt een eigen aanpak. Dit verdraagzaamheidplan is onze visie op hoe we dit probleem best kunnen aanpakken.

We spreken van een **verdraagzaamheidplan** omdat we het probleem pesten zo ruim mogelijk willen beschouwen. Pesten is een vorm van discriminatie, een vorm van uitsluiting, een vorm van respectloosheid en minachting. Dit plan wil respect bijbrengen voor diversiteit en wil problemen vooral voorkomen. Het is onze overtuiging dat pesten kadert binnen een veel breder kader van gedragszorg en willen dan ook verwijzen naar de visietekst die hierover werd ontwikkeld.

Het is ook de bedoeling op deze manier voor **iedereen** duidelijk te maken hoe we over dit probleem denken en hoe we het wensen aan te pakken.

Middenschool

De leerlingen zijn tussen 11 en 14. Dit is een heel bijzonder publiek. Heel wat leerlingen zijn bij de start in het eerste leerjaar de basisschool nauwelijks ontgroeid. Ze zijn mentaal en lichamelijk nog heel jong. Sommige leerlingen zitten in de start van hun puberteit (een periode met een heel eigen achtergrond waarop we hier niet uitgebreid ingaan.). Andere leerlingen zitten volop in de puberteit. Het hoeft geen betoog dat elk van deze groepen leerlingen een eigen profiel heeft wat verdraagzaamheid betreft en dus een eigen aanpak vraagt.

Lokale verankering

Heel wat leerlingen kennen elkaar al voor ze in Sibe starten. Ze zaten samen in de basisschool of hebben elkaar in de gemeente, parochie, bij de jeugdbeweging, sportvereniging, muziekschool... leren kennen. Dit wil zeggen dat sommige pestproblemen al voor het secundair onderwijs gestart kunnen zijn. Andere problemen ontstaan buiten de school (bijv. tijdens het weekend bij het sporten) en komen tijdens de schoolweek aan het licht op school. Sommige problemen ontstaan binnen de school en worden naar huis of het verenigingsleven meegenomen.

Het is ook zo dat heel wat ouders elkaar kennen. Indien er een probleem ontstaat in de school wordt daar thuis soms druk over gepraat en heel vaak nemen ouders ook contact met elkaar om het probleem op te lossen (of te verergeren).

Verdraagzaamheidsplan

De school heeft al jaren een gezonde aanpak van pestproblemen. Het probleem wordt heel ernstig genomen en in samenspraak met het 'slachtoffer' wordt altijd de volgende strategie gevolgd.

- 1 melding van het feit
- 2 afhankelijk van de aard van het voorval, de frequentie en de voorgeschiedenis wordt een strategie afgesproken met leerlingenbegeleiding en directie
- 3 communicatie en opvolging

Deze stappen worden in het verdraagzaamheidsplan uitgebreider belicht.

Iedereen

De leerlingen, de ouders en de leraars worden over dit plan ingelicht en we willen voor iedereen duidelijk maken dat verdraagzaamheid een essentieel onderdeel van ons opvoedingsproject is.

2. Hoe doen we het op onze school?

- 1) Bij de start van het schooljaar worden afspraken gemaakt rond pesten en wordt duidelijk gesteld dat pesten niet thuishoort op onze school.
- 2) Bij problemen kan de jongere steeds terecht bij de klassenleraar en/of groene leerkracht. Er wordt duidelijk vermeld dat elke vraag/melding ernstig genomen wordt. Hulp vragen of pesten melden is niet hetzelfde als klikken! We ervaren dat dit net een heel moeilijk punt is. Leerlingen die niet worden gerespecteerd, hebben het heel moeilijk om hiermee over de brug te komen. Ze zijn bang voor nog grotere problemen, denken dat ze problemen zelf wel de baas zullen kunnen of ze vragen hulp bij de verkeerde personen. We hopen dat we door middel van duidelijke communicatie bij de leerlingen een gevoel van veiligheid kunnen vormen die communicatie over een gebrek aan verdraagzaamheid makkelijker maakt.

Er is op school een 'pestbox'. Als een jongere niet naar een leraar toe durft stappen, kan hij/zij z'n/haar vraag/melding nog steeds op die manier (eventueel anoniem) kenbaar maken.
- 3) Op onze school is er een verdraagzaamheidsdag, een dag bewust werken rond verdraagzaamheid en pesten. De eerstejaars werken een hele dag rond verdraagzaam zijn met elkaar, in de klas, op school (= eigen omgeving). Voor de tweedejaars verruimen we het en werken we rond verdraagzaamheid in de wereld. Uitgangspunt is de eerste wereldoorlog en zijn gevolgen. In de les geschiedenis krijgen de leerlingen een les hierover, op de verdraagzaamheidsdag trekken ze richting leper.
- 4) De ouders worden op de hoogte gebracht van ons verdraagzaamheidsplan bij inschrijving en via het schoolreglement. Ons verdraagzaamheidsplan staat ook op de schoolwebsite.

5) In het begin van het schooljaar (tijdens de onthaal/infoavond) maken de ouders kennis met de groene leerkracht (=vertrouwenspersoon bij pesten en aanspreekpunt voor de ouders). De groene leerkracht treedt op als bemiddelaar als de klassenleraar een 2de opinie wil of als de jongere met een andere leerkracht wil babbelen dan de klassenleraar.

6) Via de lessen 'leefsleutels' wordt er gewerkt aan sociale vaardigheden. Jezelf assertief voorstellen, hulp vragen en je laten helpen, kritisch je mening formuleren, ongelijk/onmacht kunnen/willen toegeven, omgaan met conflicten, een ik-boodschap geven en luisteren naar anderen, goed communiceren... dit zijn de 7 onderwerpen waarrond gewerkt wordt.

3. De klasafspraken.

Bij de start van het schooljaar wordt tijd gemaakt om het verdraagzaamheidsplan aan de leerlingen toe te lichten. Hierbij hebben we aandacht voor de volgende punten.

- 1) We hebben respect voor elkaar als persoon en we respecteren de mening van de andere.
- 2) We hebben respect voor het bezit van de andere.
- 3) We laten elkaar met rust. We dagen niemand uit.
- 4) Als het nodig is, helpen we elkaar.
- 5) Bij een conflict/ruzie proberen we te overleggen en naar een oplossing te zoeken.
- 6) We zijn eerlijk, t.o.v. elkaar en t.o.v. de leerkrachten.
- 7) We aanvaarden opbouwende opmerkingen.
- 8) We letten op ons taalgebruik. We schelden niemand uit.
- 9) We roddelen niet over elkaar.
- 10) We beoordelen niemand op zijn/haar uiterlijk (kledij, lichaamsbouw ...)
- 11) We lachen niemand uit omdat hij/zij iets niet goed of minder kan.
- 12) We geven iedereen aandacht. Het negeren van iemands aanwezigheid is niet oké.

4. De aanpak op onze school als er gepest wordt.

In de klas:

Er zijn 4 mogelijke pistes:

De aanpak verschilt natuurlijk afhankelijk van de omvang van het probleem.

95 % van de problemen die zich bij ons voordoen, zijn uit de hand gelopen spelletjes. De leerlingen in de eerste graad experimenteren met sociaal contact en communicatie. Je kunt dit vergelijken met

het spelen op de speelplaats. Duwen en trekken hoort bij het speelgedrag van sommige jongens. Ze experimenteren dan de hele tijd hoe ver ze kunnen gaan. Dergelijke spelletjes kunnen wel eens ontaarden in harder, fysiek geweld. Ook in communicatie worden deze systemen gehanteerd en dit door alle leerlingen. Heel veel interventies kunnen dus tot een verzoenend gesprek met de leerlingen worden beperkt .

- Pester en gepeste krijgen de kans om het zelf bij te leggen. Ze worden gevraagd om 5 minuten met elkaar te praten. Nadien gaan ze terug naar de leerkracht. Als er een oplossing gevonden is voor het probleem, dan wordt er handje geschud en wordt er sorry gezegd.
- De No Blame-methode:
  - Stap 1 Gesprek tussen het doelwit (=gepeste) en de leerkracht
De leerkracht houdt een gesprek over beleving en gevoelens met de gepeste en geeft uitleg over de methode. Hij legt vooral de nadruk op het niet-bestrafende en vraagt of de gepeste akkoord gaat met de aanpak. De leerkracht stelt samen met het doelwit een groep samen die het probleem gaat aanpakken en spreekt duidelijk af wat niet en wat wel mag gezegd worden.
  - Stap 2 Groep wordt samengeroepen (het doelwit is niet bij de groep!)
De groep bestaat uit 6 à 8 personen en wordt vertegenwoordigd door:
    - de pester
    - eventuele meelopers
    - positief ingestelde kinderen
    - een leerkrachtDe leerkracht vraagt hen om samen een probleem op te lossen.
  - Stap 3 Het gesprek en een plan voor een week opstellen
Het probleem wordt duidelijk geschetst door de leerkracht. Hij maakt de groep duidelijk dat we niet op zoek zijn naar schuldigen, maar wel naar oplossingen. De gevoelens van het doelwit worden benadrukt. Iedereen binnen de groep moet met concrete voorstellen op de proppen komen. Alle positieve voorstellen worden aanvaard. Ik-boodschappen zijn hier heel belangrijk!
'Ik ga proberen om....'
'Ik wil wel eens kijken of...' enz.
Maak een afspraak om elkaar na een week weer opnieuw te spreken en benadruk nog eens dat ze ook daadwerkelijk moeten doen wat afgesproken is. Vertel ook dat ze altijd raad mogen komen vragen. En... sluit het gesprek positief af.
  - Stap 4 Individuele korte gesprekken na 1 week
Waarom individueel? Om te voorkomen dat er een competitieve sfeer gecreëerd wordt. Is het gestopt? Ben je tevreden? Ook met het doelwit wordt even gesproken. Indien deze nog niet tevreden is, kan de groep opnieuw samen geroepen worden.
  - Stap 5 Bijkomende evaluatie momenten
Afhankelijk van de situatie of op vraag van het doelwit. Belangrijk is in ieder geval dat het doelwit nadien geregeld bevraagd wordt of de pesterijen al dan niet gestopt zijn.
- De confronterende aanpak: de leerkracht spreekt de leerlingen aan en confronteert hen met hun gedrag (bijv. een klassengesprek, een stelling nemen en zeggen hoe ze met elkaar om zouden moeten gaan ...). Ook kan een individuele confrontatie aangegaan worden, bijv. een gesprek met de pester. Als de leerling echt te ver gaat, roept de directeur de pester in een

gesprek ter verantwoording (= disciplinegesprek). In dit gesprek wordt gewezen op zijn/haar - voor de school - onaanvaardbaar gedrag en wordt gepolst hoe de leerling in de toekomst zal proberen dit gedrag te vermijden. (We verwijzen bij deze aanpak naar de visietekst over gedragszorg.)

- De niet-confronterende aanpak: deze aanpak wordt toegepast als de leerkracht een sterk vermoeden heeft dat er wordt gepest. De leerkracht gaat hier omzichtiger te werk en probeert zo het onderwerp indirect aan de orde te stellen.

Door de directie:

Bij pestgedrag wordt de directeur altijd op de hoogte gebracht. Hij brengt op zijn beurt alle leerkrachten op de hoogte.

Via het leerlingenvolgsysteem worden de directeur en de collega's op de hoogte gebracht. Indien de problemen ernstig zijn, kan een berichtje worden verstuurd via Smartschool waarin verwezen wordt naar de melding in het leerlingenvolgsysteem. Het kan ook zijn dat er beter directe en mondelinge communicatie wordt gevoerd met alle betrokkenen (directie, klassenleraar, leerlingenbegeleider, groene leraar, CLB, ...). Hiervoor wordt niet altijd gewacht tot er een klassenraad is.

Afhankelijk van de omvang van het probleem brengen de directeur of de leerkracht (klas- of groene leerkracht) de ouders van de pester op de hoogte.

Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de school duidelijk stelling en treden de fases van bestraffing in werking. (Dit is een voorstel specifiek voor pestgedrag, zie visie gedragszorg). Er is uiteraard een heel arsenaal aan maatregelen mogelijk en telkens wordt in functie van de grootte van het probleem een keuze gemaakt uit onderstaand sancties en begeleidingsmaatregelen:

- 1 confronterend gesprek van directeur/leerlingenbegeleider/CLB/klassenleraar met ouders/leerling
- 2 straftaak over pesten
- 3 strafstudie (in dit geval volgt zeker een gesprek met de ouders)
- 4 gedragsovereenkomst met verdere sancties, eventueel uitsluiting.
- 5 de pester zit apart tijdens de pauzes gedurende 1 of meerdere dagen.

Na de sanctie of maatregelen is er opnieuw een gesprek met de pester met als doel na te gaan of hij/zij zich bewust is van zijn/haar daden.

De gepeste wordt ook verder begeleid. Het is noodzakelijk dat de gepeste verder wordt geholpen. Ook hier kan gekozen worden uit een aantal mogelijkheden:

- 1 de leerlingenbegeleider informeert nu en dan hoe alles verloopt en of de problemen opgelost zijn
- 2 er volgt op regelmatige tijdstippen een opvolgingsgesprek met de leerlingenbegeleider

3 er is een gesprek met het CLB

4 er wordt soms een assertiviteitscursus geadviseerd

Na elk begeleidingstraject wordt de pester gevraagd zijn/haar verontschuldigen aan te bieden aan de gepeste. Dit kan eventueel ook via een excuusbriefje, dat hij/zij aan de directeur/leerlingenbegeleider/klassenleraar en de gepeste laat lezen.

De directeur/leerlingenbegeleider/klassenleraar maakt de pester ook duidelijk dat een verandering van gedrag ook opgemerkt zal worden en beloond met een schouderklopje of een aanmoedigend woordje, als hij/zij zich aan de regels houdt.

5. Tips!

Voor jongeren die gepest worden:

- Meld steeds het pesten.
- Je bent niet schuldig aan het pesten! Wel moet je soms leren assertiever te reageren.
- Maak de pester duidelijk dat je het niet wil en/of dat je het niet leuk vindt.
- Negeer de pester.
- Zoek je vrienden op en vertel het hen. Samen sta je sterker!

Voor jongeren die pesten:

- Tracht te luisteren naar wat anderen of de gepeste tegen jou zeggen.
- Wees verantwoordelijk voor je gedrag en voor de gevolgen ervan.
- Zoek een zinvolle bezigheid tijdens de pauzes.

Voor iedereen die af en toe meedoet:

- Als je niet meedoet, zal de pester alleen staan.
- Zoek echte vrienden, geen pesters.
- Stel jezelf de vraag: 'Hoe zou jij reageren als je dit overkwam?'
- Meld het pesten aan de klasleraar of groene leerkracht.
- Probeer het pesten een halt toe te roepen i.p.v. mee te doen.

6. Adviezen!

Voor de ouders:

Advies

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Toch moet iedere partij waken over haar eigen grenzen. Het kan nooit de bedoeling zijn dat ouders op school (en ook niet aan de poort of op de weg naar school of thuis) eigenhandig het probleem willen oplossen. Er moet overleg zijn met de leerkrachten en/of de directie. In onze school werd ook de groene

leerkracht aangeduid als vertrouwenspersoon van de leerlingen. Ook de ouders kunnen dus steeds met vragen terecht bij de groene leerkracht, naast de eigen klassenleraar of de directeur. Probeer dit overleg te voeren zonder de aanwezigheid van uw kind, zodat iedereen vrijuit kan praten.

Advies 2

Voor een pestgedrag op school blijft de inbreng van ouders bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie en tot het ondersteunen van de aanpak van de school. Neem EERST contact op met de school alvorens in contact te treden met de ouders van de andere partij. De emotionele betrokkenheid bij uw eigen kind kan soms te groot zijn om een juist inzicht te krijgen.

Advies 3

Maak thuis tijd om met de kinderen over het probleem te praten en laat het kind duidelijk aanvoelen dat jullie achter de aanpak van de school staan. Geloof samen met uw kind dat er een eind aan het pesten zal komen.

Advies 4

Indien u erachter komt dat uw kind zijn probleem niet durft melden op school, vragen wij u om uw kind in eerste instantie toch te stimuleren om naar de leerkracht toe te stappen of om een briefje in de 'pestbox' te stoppen. Pas als dit niet lukt, neemt u zelf contact met de school.

Advies 5

Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat of in een hobbyclub, probeer contact op te nemen met de verantwoordelijken van de hobbyclub of sportclub om het probleem bespreekbaar te maken. Een school mag immers niet voor conflicten buiten haar eigen muren verantwoordelijk gesteld worden. Toch kan het geen kwaad om ook hiervan de school op de hoogte te brengen. Vaak breiden broeihaarden zich uit naar andere locaties.

Advies 6

Stimuleer uw kind om voor zichzelf op te komen, maar ook voor anderen.

Advies 7

Geloof niet steeds alles wat uw kind zegt, maar tracht door gerichte vraagstelling, door het aanhoren van alle partijen een mening te vormen vooraleer u uw oordeel uitspreekt over uw zoon of dochter.

Advies 8

Stimuleer uw kind zeker niet om het recht in eigen hand te nemen en zeker niet op een gewelddadige manier.

Advies 9

Indien uw kind op school reeds bestraft werd voor zijn daden, is het niet nodig om thuis nog een extra straf op te leggen. Wijs wel in een gesprek op de gevolgen van zijn pestgedrag en laat duidelijk uw afkeuring blijken. Reageer ook positief op elke gedragsverbetering, hoe bescheiden ook.